

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Each question carries 15 marks.

Q.1 Discuss the politics of cooperatives in Maharashtra.

OR

Discuss the land issues in Maharashtra with suitable examples.

Q.2 Describe the role of Bharatiya Janata Party in politics of Maharashtra.

OR

Describe the role of Shiv Sena in politics of Maharashtra

Q.3 Comment on the tribal movement in Maharashtra with suitable examples.

OR

Comment on the current status of agrarian movement in Maharashtra.

Q.4 Define civil society and discuss its impact on politics of Maharashtra.

OR

Write a brief essay on movement for right to information in Maharashtra

Q.5 Write short notes (Any three)

- Business and politics
- Indian National Congress
- Republication Party of India
- Shetkari Sanghatana of Sharad Joshi
- Protection of environment

*****

TURN OVER

[वेळ: 2 1/2 तास]

[गुण :७५]

- N.B: 1. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2. प्रत्येक प्रश्नाला १५ गुण आहेत.

- प्र.1 महाराष्ट्रातील सहकारी संस्थांच्या राजकारणाची चर्चा करा.
किंवा
महाराष्ट्रातील जमिनीच्या प्रश्नांची योग्य उदाहरणांसह चर्चा करा.
- प्र.2 महाराष्ट्राच्या राजकारणातील भारतीय जनता पक्षाच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
किंवा
महाराष्ट्राच्या राजकारणातील शिवसेनेच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- प्र.3 महाराष्ट्रातील आदिवासींच्या चळवळीवर योग्य उदाहरणांसह टिप्पणी करा.
किंवा
महाराष्ट्रातील कृषी चळवळीच्या सद्यस्थितीवर टिप्पणी करा.
- प्र.४ नागरी समाजाची व्याख्या द्या आणि त्याच्या महाराष्ट्राच्या राजकारणावरील प्रभावाची चर्चा करा.
किंवा
महाराष्ट्रातील माहितीच्या अधिकारासंबंधीच्या चळवळीसंदर्भात थोडक्यात निबंध लिहा.
- प्र.५ टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)
a. उद्योग आणि राजकारण
b. भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस
c. रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया
d. शरद जोशींची शेतकरी संघटना
e. पर्यावरणाचे संरक्षण

*****